

Slovo k povzbuzení na středu 11. listopadu 2020, sv. Martina
Biblická čtení: Tit 3,1-7; Ž 23; Lk 17,11-19

Milé sestry, milí bratři,

svatý Martin z Tours patří bezpochyby mezi nejznámější a nejoblíbenější světce vůbec. A i když jeho životopis tak aspoň v hrubých rysech většina z nás zná, přesto stojí za to si jej pro jeho podmanivost stále znovu a znovu připomínat. A kdy jindy tak učinit než právě dnes, v den památky svatého Martina. Ostatně životopis světce je právě to, co má být v den jeho svátku připomínáno, přímo čteno, co prostě má být *legenda* (doslovně: „věci, které mají být čteny“). Martinův nejstarší životopis navíc máme z pera již jednoho jeho současníka, biskupa Sulpicia Severa z Akvitánie.

Víme tedy, že se svatým Martinem se dostáváme do 4. století. Narodil se v římské provincii Panonia (dnešní Maďarsko) v městě Sabaria (dnešní Szombathely), někdy roku 316 nebo 317, krátce po vydání Ediktu milánského ukončujícího pronásledování křesťanů. Rodina se brzy přesunula do Pavie (v severní Itálii) a jelikož Martinův otec byl vysokým římským důstojníkem, do armády ho ve svých patnácti letech musel následovat i jeho syn. Již jako mladík se v Pavii setkal s křesťanstvím, zejména ho prý oslovila vyprávění o křesťanských asketech a poustevnících, uvěřil v Krista a chtěl být pokřtěn. K tomu ale došlo až o velikonocích roku 339, poté, co již byl jako důstojník několik let v provincii Galia (dnešní Francie), konkrétně v Amiens. I po křtu musel zůstat ještě nějakou dobu v armádě a až po skončení vojenské služby se odebral do Poitiers, aby prohloubil své teologické znalosti u tamějšího biskupa, velkého teologa sv. Hilaria z Poitiers. Martin toužil především po poustevnickém životě, posléze s Hilariovou podporou založil mnišskou komunitu v Ligugé nedaleko Poitiers a stal se následně také knězem. Již tehdy se svými následovníky pastoračně působil po okolních vesnicích, a tak není divu, že byl – i navzdory tomu, že chtěl zůstat v klášteře – roku 371 vybrán za biskupa v nedalekém Tours. I jako biskup si však zachoval asketický a skromný způsob života. Konal misijní cesty po své venkovské diecézi, organizoval farní správu, zakládal kláštery, snažil se odstranit pohanské zvyky. Zemřel 8. listopadu 397 v Candes, na jedné ze svých misijních cest, pohřeb se konal 11. listopadu v Tours, tam byl také pochován.

Asi nejvíce známou příhodou z Martinova života, jak ji popisují jeho životopisy a jak je také Martin nejčastěji zobrazován, je ale bezpochyby ona událost, která se odehrála ještě před jeho křtem, během jeho vojenské služby u císařské gardy v Amiens.

Každý z nás by asi tuto velebnou příhodu dokázal převyprávět: Jednoho chladného zimního večera, když se Martin vracel na koni zpět do města, snad z obhlídky hradeb, byl u brány požádán nějakým žebrákem o almužnu. Protože neměl u sebe peníze a chtěl žebrákovi aspoň nějak pomoci, rozsekl mečem svůj vojenský plášť vedví a polovinu dal promrzlému chudákovi, aby se aspoň zahřál. V noci nato se Martinovi ve snu zjevil sám Kristus, oblečený do jeho pláště, se slovy: „Tímto pláštěm mne oděl Martin, teprve katechumen“.

Celou scénu si můžeme i díky jejím mnohým vyobrazením a i scénickým ztvárněním velmi plasticky představit: Martin na koni, oděný jako římský voják, mečem rozsekává svůj červený důstojnický plášť a do jeho poloviny odívá zimou třesoucího se žebráka.

Taková dobrá představivost určitě není na škodu, protože nám uchovává Martinův příklad živě před očima, abychom o něm rozjímali a s Boží pomocí se ho snažili následovat, což je určitě i jedním z cílů všech těch vyobrazení.

Jednak můžeme Martinův příklad následovat doslovně, a to ve smyslu umění se rozdělit třeba až o polovinu svého majetku, aspoň toho nadbytečného, s těmi, kteří nemají vůbec nic, ani majetek existenčně nutný k přežití. A jednak můžeme obraz chápat i alegoricky, tedy i v širším, obrazném smyslu, ve kterém nejde jen o majetek hmotný (nějaký zimní plášť) a zimu jen tělesnou (rozechvívající a ohrožující tělo). Rozdělit se můžeme i o mnoho dalšího,

třeba i nehmotného a obdarovat tím někoho, kdo se jako zimou třese nějakým jiným než hmotným nedostatkem, kdo se nemá čím zahřát na duši, což může být leckdy dokonce ještě mnohem mrazivější.

Tím, oč se můžeme rozdělit, co můžeme dát, čím zahřát druhého člověka na duši, může být pochopitelně ledacos: Může to být trocha našeho času, naší pozornosti, může to být přívětivé a vlídné slovo (je přeci krásná metafora, že nějaké slovo je „hřejivé“, že umí „zahřát na srdci“), může to být jakákoli pomoc. Jen je potřeba chtít vidět ty, kteří se třesou nějakým nedostatkem, třeba nedostatkem lidské pozornosti, lidského soucitu, pochopení, lidské blízkosti a nemají se čím jiným zahřát. Je třeba tyto bratry a sestry chtít vidět, třeba i vyhledávat, zastavit se s nimi, chtít přijít na to, čím jim můžeme v té či oné situaci pomoci, čím je zahřát.

Legenda o svatém Martinovi nám navíc připomíná, že nějaké dání pŕlky pláště, které by se nám možná mohlo zdát příliš banální, jen humanistické a bez křesťanského přesahu, ve skutečnosti může být navýsost křesťanské a kus látky pláště přesahující. Ve snu se Martinovi pak přeci zjevil sám Kristus, do darovaného kusu pláště oblečený. Pomoc bližnímu v nouzi je totiž vždy nějakou pomocí i Kristu v takovém člověku přítomnému (Kristus se zvláštní intenzitou přebývá v těch, kteří se nějak podobají jemu na kříži) a jednak taková pomoc nás činí Kristu podobnými (Kristus je přítomný v těch, kteří následují jeho příkladu, zvlášť milosrdenství, slyší na jeho slovo). Skutek lásky vždy nějak přesahuje, dokonce zbožšťuje to lidské, pozemské.

Tento moment s geniální intuicí vystihují některá výtvarná ztvárnění známého evangelijního podobenství o posledním soudu z Matoušovy pětadvacáté kapitoly, tedy úryvku, který se také může číst na dnešní památku a který budeme číst o neděli Krista Krále za necelé dva týdny, dožijeme-li se toho: «cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratrů, pro mne jste udělali». V některých zobrazeních je totiž se svatozáří vyobrazen nejen onen pocestný, uvězněný, nahý, hladový, žíznivý a nemocný, nýbrž i ten, který se ho ujímá, navštěvuje ho, obléká, krmí, napájí či mu podává pomocnou ruku. Kristus je přítomen v trpícím i v tom, kdo trpícímu pomáhá.

Jako křesťané, tedy ti, kteří jsou Kristovi, tím, že zahřejeme třesoucího se bratra a třesoucí se sestru slovem, lidskou blízkostí, zastáním se, účinnou pomocí či čímkoli dalším podobným, máme zpřítomňovat cosi Božího, částčku Boží dobroty, která je vždy nějakou Kristovou přítomností. Nejde proto jen o něco jen lidského, pouhý humanismus, ale vždy i o něco Božího. Nehledě na to, že samozřejmě i my sami jsme často těmi třesoucími se, pocestnými, ve vězení, nahými, hladovými, žíznivými a nemocnými. Jsme často těmi, kteří sami potřebují zahřát, a tak vědí, jak právě toho je k přežití nějaké té mrazivé noci života často opravdu potřeba. „Kristus trpící“ prostě potřebuje „Krista těšícího“.

«Martin, na zemi chudý a skromný, vešel do nebe bohatý a nyní kraluje s Kristem» zní vstupní antifona dnešní mše svaté, parafráze slov Sulpicia Severa. Kéž by i něco podobného mohlo platit i o nás o všech. To by bylo na světě lépe, kdyby svatý Martin projížděl mezi lidmi nejen „na bílém koni“...